

การบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมในอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร
ในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว
CULTURAL MANAGEMENT IN THE FUTURE OF
THE ETHNIC KHMER GROUPS IN SA KAEO
SPECIAL ECONOMIC ZONE

วุฒิวัฒน์ อนันต์พัฒน์^{1*} และศุภชัย ยาวะประภา²
Vutthiwat Ananphutthimet^{1*} and Supachai Yavaprabhas²

Received date: June 27, 2023

Revised date: August 31, 2023

Accepted date: August 31, 2023

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์
และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

² ศาตราจารย์ กิตติคุณ ดร., สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์
และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์

* Corresponding author, E-mail: vutthiwat.a@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและเพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 30 คน มาจาก 2 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มีบทบาทในกิจกรรมสืบสาน อนุรักษ์ และเผยแพร่ทางวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร จำนวน 13 คน และ กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวแทนจากองค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน จำนวน 18 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่ผ่านมา เป็นการบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (The Old Public Administration) รัฐเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้แสดงบทบาทหลักในการพัฒนาชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเป็นเพียงผู้รับสนองนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากบนลงล่างเท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย รูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ควรมีลักษณะมุ่งเน้นการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (The New Public Governance) โดยการจัดการสาธารณะในรูปแบบนโยบายสาธารณะ (Public Policy Governance) โดยให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนเครือข่ายต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่ง

กลุ่มชาติพันธุ์เขมรควรเป็นศูนย์กลางของการกำหนดและการนํานโยบายไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ ดังนั้นในการบริหารจัดการวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่อำเภอรัษฎาประเทศจังหวัดสระแก้ว จึงควรมีทิศทางในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “สมาคม” เพื่อให้มีความอิสระอำนาจต่อรอง และความสามารถดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินโครงการของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ลักษณะการดำเนินงานของสมาคมควรให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการแบบผสมผสานความร่วมมือโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, วัฒนธรรมชุมชน, กลุ่มชาติพันธุ์เขมร, การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

Abstract

The article aims to investigate the current cultural management approach to the Khmer ethnic group in the Sa Kaeo Special Economic Zone and propose model cultural management guidelines. The article employed qualitative methods using in-depth interviews with 30 key informants, consisting of Khmer ethnic leaders in the Sa Kaeo Special Economic Zone, experts in ethnicity, and relevant public and private agencies. This article employed context analysis and thematic analysis of data retrieved from in-depth interviews.

The article employed qualitative methods, context analysis and thematic analysis of data retrieved from in-depth interviews.

The findings revealed that the government has previously operated relying on a state-centric approach and a state as a main actor in community development. The Khmer ethnic community in the Sa Kaeo Special Economic Zone has to be implemented according to top-down policy planning. In addition, the budget allocation, to Khmer ethnic group-related projects in the Sa Kaeo Special Economic Zone, was provided to the project submitted by relevant agencies under the supervision of the budgeting and strategic planning of Sa Kaeo Province. This reveals that the budget allocated to the Khmer ethnic group is inconsistent and uncertain. This study recommends that the Khmer ethnic groups should establish a Co-Located Nonprofit Organization equivalent to an "Association," "Institution," or "juristic person" regarding the Charities Act. This could increase autonomy, bargaining power, and the ability to legitimize resource mobilization to carry out their own projects. In this respect, the state can continuously provide financial support through provincial budget allocation to the foundation. In addition, the established organization or foundation's operations should take into account collaborative

governance with community culture-based development as a basis for its sustainability

Keywords: Management, Community Culture, Khmer Ethnicity, New Public Service

1. บทนำ

ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยปัจจุบัน เกิดจากการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานหล่อหลอมให้ชาติพันธุ์ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมไทยแต่ยังคงแฝงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนปรับตัวอย่างแนบเนียนและกลมกลืน ปัจจุบันมีเกือบ 60 ชาติพันธุ์ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2566) รัฐเล็งเห็นความสำคัญจึงให้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 70 ว่าด้วยการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตราย ต่อความมั่นคงของรัฐหรือสุขภาพอนามัย (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560)

ในขณะที่ นโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ ของประเทศโดยมี ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การปรับสมดุลและ

พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติของประเทศเป็นหลักแล้วยังพยายามลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมในทุกพื้นที่อย่างกว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่นั้น รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดน โดยเฉพาะอำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นหนึ่งในชายแดนเขตภาคตะวันออกเชื่อมประเทศสู่ประเทศกัมพูชา และถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่สำคัญพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่อพยพและอาศัยในราชอาณาจักรมาอย่างยาวนาน ถึงแม้ว่าชาติพันธุ์เขมรจะกระจายตัวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วมากถึง 11,517 คน (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2564) แต่กลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นหนึ่งในชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมยังสืบทอดอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษที่ยังคงอยู่ให้เป็นรูปธรรม ในขณะที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว ยังมีโครงการสนับสนุนและส่งเสริมในเชิงนโยบายในทุก ๆ ปี เมื่อนึกถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมที่รัฐต้องพัฒนาระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ที่นับว่าเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเมืองที่เข้มแข็ง ระดับศีลธรรมในสังคม รวมถึงระบบสวัสดิการสำหรับคนทุกกลุ่ม

โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เป็นกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อปลดอุปสรรคที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม

อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ในเขตพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ต้องปรับตัวต่อการพัฒนาที่เน้นด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ในทางกลับกันการรักษาไว้ซึ่งวิถีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของตนเองเริ่มจางหายไป ซึ่งมีหลายสาเหตุด้วยกัน สาเหตุประการหนึ่งมาจากการเสนอราคาขอซื้อที่ดินจากกลุ่มชาติพันธุ์เขมรแห่งนี้ในราคาที่สูง กลุ่มชาติพันธุ์เขมรหลายครอบครัวมีปัญหาเศรษฐกิจอยู่แล้วจึงยอมขายที่ดินทำกินและไปตั้งรกรากใหม่ในพื้นที่อื่น ๆ เน้นอนความสะดวกสบายเชิงจิตวิญญาณที่มีต่ออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเริ่มจางหายไป อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์เขมรแห่งนี้ ยังมีผู้นำที่อาศัยและยังคงไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมของตนเองอย่างไม่เสื่อมคลาย แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงสังคม การเดินทางรักษา พิธีพู่และอนุรักษ์ ธรรมตนเองไว้เพียงลำพังไม่อาจจะทำได้ในปัจจุบัน แม้ภาครัฐจะเห็นความสำคัญด้วยการมาช่วยเหลือแล้ววิถีวัฒนธรรมผ่านโครงการงบประมาณเฉพาะกิจในแต่ละปี แต่ทั้งนี้ยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งให้เห็นว่าไม่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การหารูปแบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมให้กลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ จึงจะช่วยให้เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งของตนเองได้เหนืออื่นใด ยังช่วยกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่กระจัดกระจายในแถบชายแดนไทย

และพื้นที่อื่น ๆ ได้มารวมกลุ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนเอง อีกทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งจากรากฐานทางวัฒนธรรมอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

2.2 เพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมในอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ แนวคิดวิถีวัฒนธรรม หมายความว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง แบบฉบับที่ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงรูปแบบในวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นระบบคุณค่าที่ได้รวบรวมมาจากประวัติศาสตร์ที่คนได้กระทำ สร้าง กำหนด สะสม รักษา และเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี ระเบียบ กฎเกณฑ์ และพิธีการต่าง ๆ มีการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง มีการปรับตัวกับระบบความสัมพันธ์ มีความสอดคล้องระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่แตกต่างกัน (ประเวศ วะสี, 2546) นอกจากนี้ยังได้นำ แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) (Denhardt & Denhardt, 2007) อธิบายถึงการ ผลประโยชน์สาธารณะนั้นไปสู่สังคมอย่างแท้จริง เน้นการบริหารภายในมากกว่าภายนอก

การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง (Serve Rather than Steer) และให้คุณค่าของความเป็นชาติพันธุ์เขมรในฐานะพลเมืองที่ต้องดูแลมากกว่าเป้าหมายเพียงแค่ผลิตภาพที่ต้องทำ และยังเน้นเรื่องแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (The New Public Governance) ที่อธิบายถึงระบบการเชื่อมโยงทางสังคม (Socio-cybernetic System) ผ่านประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นการให้ความสำคัญกับการจำกัด อำนาจส่วนกลาง เป็นสังคมที่ไร้ศูนย์กลางเพียงแหล่งเดียว แต่จะมีอยู่หลาย ๆ ที่และมีตัวแสดง ที่หลากหลายในบริบทของนโยบายสาธารณะ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมาแสดงพลังในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยกันกำหนดกติกาในการจัดการร่วมกันอีกด้วย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document Study) โดยอาศัยการศึกษาการรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมที่ผ่านมาของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 30 คน ประกอบไปด้วย ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์

ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและกลุ่มภาคเอกชน แล้วนำมาวิเคราะห์บริบทแวดล้อมและวิเคราะห์แก่นสาระของข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม

จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) และนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกประเภท และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตีความควบคู่กับบริบท เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเชิงรูปธรรม

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่ผ่านมา พบว่าเป็นการบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (The Old Public Administration) เป็นการดำเนินการที่มองรัฐเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้แสดงบทบาทหลักในการพัฒนาชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเป็นเพียงผู้รับสนองนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากบนลงล่างเท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย แต่มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำกัดการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรนอกจากนั้น ในแง่ของงบประมาณรัฐเป็นผู้จัดหาและส่งมอบบริการสู่ชุมชนโดยตรงด้วยตนเอง งบประมาณของรัฐในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีไม่มากนักและเป็นการจัดสรรตามคำขอของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การ

กำกับของการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดสระแก้วเป็นหลักและขาดความต่อเนื่องซึ่งมีความไม่แน่นอน

5.2 รูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการวิถีวิตวัฒนธรรมในอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การบริหารจัดการวิถีวิตวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ควรมีลักษณะมุ่งเน้นการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (The New Public Governance) โดยให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนเครือข่ายต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เขมรควรเป็นศูนย์กลางของการกำหนดและการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ (ไททัศน์ มาลา, 2561) นอกจากนี้การส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์เขมรรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “สมาคม” หรือ “ก่อตั้งเป็นสถาบัน” หรือ “นิติบุคคล” ตามกฎหมายเพื่อให้มีความอิสระ อำนาจต่อรอง และความสามารถดำเนินการระดมทรัพยากรสนับสนุนงบประมาณผ่านการจัดสรรงบประมาณจังหวัดให้สมาคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินโครงการของตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ยังเป็นการสร้างประโยชน์สาธารณะของกลุ่ม ไม่ใช่เพื่อตอบสนองต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ต้องอาศัยหลักความรับผิดชอบร่วมกันโดยยึดถือผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก อีกทั้งลักษณะการดำเนินงานของสมาคมให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการแบบผสมผสานความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างฉันทมติ (Consensus) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการบริหารเครือข่ายให้เกิดการทำงานผสมกัน

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (Denhardt & Denhardt, 2007)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่ผ่านมา กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเป็นเพียงผู้รับสนองนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากบนลงล่างเท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย แต่ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในกระบวนการเข้ามาวางแผนให้ดำเนินโครงการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ ชวดี โกศล (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ในพื้นที่กลุ่มไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย และกลุ่มไทลื้อ บ้านเชียงคา จังหวัดพะเยา โดยการใช้ความเป็นรัฐประศาสนศาสตร์เข้ามาช่วยเป็นแนวคิดบริหารจัดการนั้น ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมกันกับองค์กรของหน่วยงานภาครัฐในการร่วมกันสนับสนุนแนวทางในการวางแผนพัฒนาการสร้างทุนที่เกิดจากวัฒนธรรมของคนในชุมชน ให้มีการพัฒนาที่เหมาะสมกับสถานะการในพื้นที่ขาดไม่ได้คือการนำ (Leadership) ของกลุ่มผู้นำแบบที่เหมาะสมโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ฉลาดที่จะปรับความคิดตลอดเวลา ที่สำคัญคือการเรียนรู้ร่วมกัน (Social Learning or Mutual Learning) ไม่มีใครผูกขาดความรู้และความถูกต้อง ซึ่งการเมืองหรือรัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้เกิดจาก

การอ่านจากตำราเท่านั้น แต่เกิดจากการลองผิดลองถูกการนำการปรับเปลี่ยน และต่อมากลายเป็นความร่วมมือ (Collaboration) ของรัฐและสังคมและประชาชน แม้การนำด้วยยุทธศาสตร์และกระบวนการจะสำคัญ แต่การช่วยตัวเอง พึ่งตนเองของพลเมืองประชาชนในท้องถิ่นก็สำคัญไม่แพ้กัน รวมทั้งการสร้างสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะทำก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ขณะทำงานวิจัยของ ภูมิณวัฒน์ ตั้งศรีพูลผล (2565) ก็สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นการศึกษาเรื่องการบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาสถิติลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศ ผลการศึกษาพบว่า รัฐส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารด้วยค่านิยมชุมชน บุคลากรของภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ นอกจากนี้ รัฐส่งเสริมการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองตามลักษณะของวัฒนธรรมชุมชน โดยมีหน่วยงานรัฐเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน ชุมชนมีชมรมมูลนิธิฯ ช่วยดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการขับเคลื่อนโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเทศบาลตำบลบ้านด่าน เป็นหน่วยงานท้องถิ่นรับผิดชอบ จึงควรรี้นำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ที่มีรูปแบบการสร้าง เครือข่ายภาคประชาสังคมเข้ามาเพื่อลดกำแพงภาครัฐ (Blurring Boundary) ให้ภาครัฐรับรู้ถึงปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรไปสู่การสร้าง เครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชน (Network Governance) ร่วมกันในการจัดทำบริการสาธารณะใหม่

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) และการร่วมลงทุน (Joint Investment) ภายในเครือข่ายเชิงวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วน นำไปสู่บริการสาธารณะที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรได้อย่างแท้จริง

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาครัฐ ควรศึกษากลไกการดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ให้ครอบคลุมทั้งภาครัฐและชุมชน กล่าวคือ ภาครัฐหากมี กระบวนการใด ๆ ก็ตามที่สามารถจะดึงชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในทุกระดับและขั้นตอน รัฐควร มุ่งเน้นให้ความเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารกิจการสาธารณะ ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจสระแก้ว หากต้องการสร้างอย่างยั่งยืน ในอนาคตได้จึงควรรวมตัวยื่นเสนอจัดตั้งเป็น “สมาคมกลุ่มชาติพันธุ์เขมร สระแก้ว” เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองในอนาคต

8. กิตติกรรมประกาศ

งานดุชนิพนธ์ชิ้นนี้ จะสำเร็จไม่ได้หากขาดท่านอาจารย์ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ อาจารย์ที่ปรึกษา ดุชนิพนธ์ ท่านช่วยขัดเกลาและให้แนวคิดในงานวิจัย ตลอดจนการใช้ชีวิต ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผู้บริหาร คณาจารย์ในหลักสูตร มหาวิทยาลัยรังสิต ที่แนะนำให้ดุชนิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์และมีคุณภาพ อีกทั้งครอบครัว

และเพื่อนกัลยาณมิตรที่คอยให้กำลังใจเสมอมา กระผมกราบขอบพระคุณทุก
ความกรุณาเมตตาของผู้มีพระคุณทุกท่านในทุกประการทั้งปวงครับ

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *คู่มือการดำเนินการของ
มูลนิธิและสมาคม*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- ชวดี โกศล. (2561). *การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
เขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย*. [ดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ].
สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://library.rsu.ac.th/>
- ณัฐวรรณ รุจิณรงค์. (2563). *แนวทางในการพัฒนากฎหมายมูลนิธิเพื่อ
ป้องกันการกระทำทุจริต*. [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน
2566, จาก [https://repository.nida.ac.th/items/c8fddd34-
1760-4dac-8557-30b704a40288](https://repository.nida.ac.th/items/c8fddd34-1760-4dac-8557-30b704a40288)
- เทศบาลตำบลบ้านด่าน. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (ปี พ.ศ. 2561-2565).*
สระแก้ว: เทศบาลตำบลบ้านด่าน.
- ไททัศน์ มาลา. (2561). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New
Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการ
จัดการปกครองท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566 จาก
http://acad.vru.ac.th/Journal/journal%208_1/8_1_14.pdf
- ประเวศ วะสี. (2547). *การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

- ภูมิณวัฒน์ ตั้งศรีพูลผล. (2565). *การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไททรงดำในประเทศไทย*. [ดุชนินพนธ์, มหาวิทยาลัยรัฐกิจ]. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://library.rsu.ac.th/>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580*. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566, จาก <https://drive.google.com/file/d/1XSBMp8OCsauJqECOB-XZLB91-cRrNsEV/view>
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2566). *ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: กรุงเทพฯ.
- Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B. (2007). *The New Public Service: Serving, Not Steering, Expanded Edition*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government*. Reading, MA: Addison-Wesley.